

Προσωπική μαρτυρία για τα μνημόνια

Η Λούκα Κατσέλη αποτιμά την περίοδο της οικονομικής κρίσης και αναφέρεται στις προκλήσεις της επόμενης δεκαετίας

ΛΟΥΚΑ ΚΑΤΣΕΛΗ
 Δίνες και ευθύνες: Βιώματα και ερμηνείες στην εποχή των Μνημονίων
 Αθήνα, 2020, εκδ. Πατάκη

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΚΟΛΛΙΟΠΟΥΛΟΥ***

Στο νέο της βιβλίο, η Λούκα Κατσέλη, πρώην υπουργός και ομότιμη καθηγήτρια Οικονομικών του Πανεπιστημίου Αθηνών, καταθέτει τις προσωπικές της εμπειρίες από τη δεκαετή περιπέτεια της χώρας στη δίνη των μνημονίων, αναδεικνύοντας τις ευθύνες των διαμορφωτών πολιτικής για τα λάθη και τις παραλείψεις στη χάραξη των προγραμμάτων προσαρμογής, ενώ αναζητεί έναν προοδευτικό «οδικό χάρτη» για την Ελλάδα και την Ε.Ε. ενόψει των προκλήσεων της επόμενης δεκαετίας.

Το επιχείρημα που αναπτύσσεται στο βιβλίο είναι ότι η κρίση της ελληνικής οικονομίας οφείλεται, βασικά, σε εσωτερικά αίτια και εν μέρει σε εξωτερικούς παράγοντες που σχετίζονται με την ασυδοσία των «αγορών». Αναλυτικότερα, η κρίση είχε στον πυρήνα της την παραγωγική αποσάθρωση (από το 2000 και μετά) και εν συνεχεία εκδηλώθηκε με την πρωτόγνωρη –για δυτική δημοκρατία– υπερχρέωση από τις κυβερνήσεις του Κώστα Καραμανλή. Η δημοσιονομική εκτροπή έδωσε το τέλειο «πάτημα» στους διαχειριστές διεθνών κεφαλαίων να αποκομίσουν σημαντικά οφέλη, πραγματοποιώντας κερδοσκοπική επίθεση στην αγορά ελληνικών ομολόγων. Έτσι, λοιπόν, η κρίση φερεγγυότητας εξελίχθηκε γρήγορα σε κρίση ρευστότητας και ακολούθως σε τραπεζική κρίση. Αναλύοντας την παραπάνω αλληλουχία κρίσε-

Στο βιβλίο της, η Λούκα Κατσέλη επικρίνει ενέργειες της κυβέρνησης του Γιώργου Παπανδρέου.

Το επιχείρημα που αναπτύσσεται είναι ότι η κρίση της οικονομίας οφείλεται, βασικά, σε εσωτερικά αίτια και εν μέρει στην ασυδοσία των αγορών.

ων, η Κατσέλη υποστηρίζει ότι η ένταξη της τραυματισμένης –από την παραγωγική αποσάθρωση και την κακοδιαχείριση– ελληνικής οικονομίας στη δίνη των «αγορών» ήταν δεδομένο ότι δεν θα είχε καλά αποτελέσματα... Γενικότερα, δε, η συγγραφέας θεωρεί πως άπαξ και μια εθνική οικονομία βρεθεί, λόγω εσωτερικών αδυναμιών, στο μάτι του κυκλώνα των «αγορών», έστω και πρόσκαιρα, είναι αδύνατο να εξέλθει στη συνέχεια από αυτή τη ζοφερή κατάσταση. Γι' αυτόν τον λόγο, η Κατσέλη υποστηρίζει πως ήταν εξαιρετικά άπιθано η κυβέρνηση του Γιώργου Παπανδρέου να

Συγκέντρωση «αγανακτισμένων» στην πλατεία Συντάγματος, τον Ιούνιο του 2011. Η Λούκα Κατσέλη αποδίδει ιδιαίτερες ευθύνες για το βάθεμα της ελληνικής κρίσης και στη στάση της Ευρωζώνης, λόγω της προβληματικώς δομημένης –στη βάση της «Συνθήκης του Μάαστριχτ»– αρχιτεκτονικής της.

μπορούσε να αποφύγει την προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό από την Ε.Ε. και το ΔΝΤ το 2010.

Παρά ταύτα, η βασική κριτική που διατυπώνει η Κατσέλη στην ηγεσία της τότε κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ είναι ότι, πρώτον, δεν συγκροτήθηκε εξαρχής μια διυπουργική ομάδα κρούσης που να διαπραγματεύεται συλλογικά με την τρόικα. Συνειπώς, οι πιστωτές απέκτησαν μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη –μη– ορθότητα αρκετών μέτρων που επιβλήθηκαν.

Δεύτερον, η συγγραφέας ισχυρίζεται πως η κυβέρνηση του Γιώργου Παπανδρέου δεν επέδει-

ξε –αντιπαραβάλλοντάς την με την κυβέρνηση Τσίπρα– την απαραίτητη αντίσταση στις πιέσεις των διαφόρων ομάδων συμφερόντων που διατηρούσαν ξεχωριστό διάλογο επικοινωνίας με την τρόικα, για να προωθούν τις δικές τους επιδιώξεις. Στο σημείο αυτό, βέβαια, μπορεί να αρθρωθεί ο αντίλογος ότι η κυβέρνηση Παπανδρέου επέδειξε, αντιθέτως, αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα στην πίεση διαφόρων ισχυρών συμφερόντων (π.χ. των τραπεζιτών), σε αρκετές περιπτώσεις που αναφέρονται και στο βιβλίο.

Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα είναι ο νόμος 3869/2010 («νό-

μος Κατσέλη») για την προστασία της κύριας κατοικίας των δανειοληπτών, η θέσπιση του οποίου από την τότε αρμόδια υπουργό Κατσέλη θα ήταν αδύνατο χωρίς την πολιτική κάλυψη του ίδιου του πρωθυπουργού. Στη συνέχεια, μάλιστα, ο «νόμος Κατσέλη» αποδυναμώθηκε από την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, καθώς η ίδια η συγγραφέας παραδέχεται –παρά τη σύμπλευσή της με τον ΣΥΡΙΖΑ– ότι ο μεταγενέστερος νόμος 4605/2019 εισήγαγε ένα ανίσχυρο πλαίσιο προστασίας της κύριας κατοικίας, μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας, μειώνοντας έτσι τον ρόλο των δι-

καστηρίων στην προστασία των δανειοληπτών.

Βεβαίως, η Κατσέλη αποδίδει ιδιαίτερες ευθύνες για το βάθεμα της ελληνικής κρίσης και στη στάση της Ευρωζώνης, λόγω της προβληματικώς δομημένης –στη βάση της «Συνθήκης του Μάαστριχτ»– αρχιτεκτονικής της. Για τη συγγραφέα, επομένως, η άρση των αδυναμιών της Ε.Ε. γενικότερα οφείλει να βασιστεί σε ένα πολιτικό σχέδιο που να διέπεται από τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως αυτές συμπυκνώνονται στην «Ατζέντα 2030».

Η τελευταία αποτελεί ουσιαστικά έναν «οδικό χάρτη» που συντάξε η Ανεξάρτητη Επιτροπή για Ευημερία και Ισότητα σε μια Βιώσιμη Ευρώπη, στην οποία η Κατσέλη συμπρόεδρευσε με τον πρώην πρωθυπουργό της Δανίας, Πολ Νιρούπ Ράσμουσεν. Στην έκθεση της παραπάνω επιτροπής προτείνονται συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, της δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών, της αποτελεσματικότερης ρύθμισης των «αγορών», της οικολογικής πρόοδου και τέλος, της ριζικής αλλαγής της δομής διακυβέρνησης της Ε.Ε.

Επιπλέον, στη βάση αυτών των προταγμάτων, η συγγραφέας τάσσεται υπέρ της θωράκισης της ελληνικής οικονομίας μέσω της συγκρότησης ενός βιώσιμου παραγωγικού μοντέλου, που θα ενσωματώσει αποτελεσματικά τη χώρα στον σύγχρονο καταμερισμό εργασίας και θα αυξήσει την αντοχή της εθνικής οικονομίας στις πιέσεις των «αγορών».

* Ο κ. Θανάσης Κολλιόπουλος είναι μεταδιδακτορικός ερευνητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

